

Der er måske grund til at bemærke, at der ikke foreslås skærpelse af kriminalitetskravet eller mistankekravet. Forslagsstillerne vil gerne medvirke til noget sådant. Vi er opmærksomme på, at disse krav er større i Norge og Sverige, i det mindste for så vidt angår telefonaflytning. I Norge er der kun lovhjemmel for telefonaflytning i sager, der vedrører statens sikkerhed og (siden 1976) alvorlig narkotikakriminalitet. Professor Gammeltoft-Hansen har i »Straffeprocessuelle Tvangsindgreb« (1981) stillet forslag om ændring af både kriminalitetskravet og mistankekravet i den danske lovgivning. Bl.a. påpeger han (side 315), at de nuværende bestemmelser omfatter uagtsomhed og offentligt fremsatte ytringer. Så der kan nok være grund til at luge ud. Imidlertid siger han selv (side 314), at der efter hans forslag »på det egentligt politimæssige område imidlertid næppe er tale om nogen skærpelse i forhold til de gældende regler«. En revision forudsætter således efter VS' opfattelse nogle mere dybtgående overvejelser. Vi anser nærværende forslag, sammenholdt med det den 13. oktober 1982 fremsatte forslag til ny § 812 (L 25, se Folketingstidende 1982-83, forhandlingerne sp. 464 og sp. 1180 og tillæg A sp. 585) om begrænsning af anvendelsen af »tilfældighedsfund«, for langt væsentligere i henseende til sikring af frihedsrettighederne og retssikkerheden.

Til § 789 a, stk. 2

Beskikkelsen af advokat svarer til den ordning, retsudvalget i sin tid bad justitsministeren om at overveje (se bilag 1). Udformningen her følger det forslag, der er fremsat af Gammeltoft-Hansen (side 307, § 821), bortset fra de indskrænkninger, der ligger i, at han kun lader det omfatte aflytning og brevåbning, og at han indsætter forbeholdet »så vidt muligt«. Disse indskrænkninger ses ikke begrundet og er egnet til at skabe usikkerhed om garantiens rækkevidde, hvorfor vi ikke har medtaget dem.

Det skal nævnes, at et svensk reformforslag indeholder bestemmelse om en tilsvarende kontradiktorisk forhandling i forbindelse med kendelser om telefonaflytning, og at der i Norge overvejes en prøveordning af samme indhold (se Gammeltoft-Hansen side 203 og 213).

Til § 789 a, stk. 3

I den eksisterende § 787, stk. 6, bestemmes det, at telefonens indehaver efter aflytning skal have meddelelse herom, »når det kan ske uden skade for undersøgelsen og omstændighederne i øvrigt ikke taler herimod«.

Det har vist sig umuligt at få oplyst, hvordan denne garanti administreres. Justitsministeren har ikke kunnet oplyse, i hvilket omfang sådan meddelelse faktisk gives, og har ikke villet undersøge det (se bilag 2). Vi er ikke bekendt med, at en aflyttet nogen sinde har modtaget meddelelse efter § 787, stk. 6.

Hvor bredt betingelsen om, at »omstændighederne i øvrigt ikke taler herimod« tolkes, kan man få et indtryk af, når man ser på den rent politisk begrundede aflytning af de to Gyldendal-direktører Ole Wivel og Erik Vagn Jensen samt af Irs. Chr. Vilh. Hagens i efteråret 1967. At aflytningen fandt sted, har de to forlagsdirektører senere fået at vide af daværende statsminister Jens Otto Krag, og det er for nylig blevet bekræftet af tredjeperson under vidneansvar i forbindelse med en retssag. Baggrunden for aflytningen var, at de tre herrer var blandt arrangørerne af Russell-tribunalet, som var ubekvemt for den danske regering, fordi det var uønsket af USAs regering. Hvordan man overhovedet har kunnet opfylde retsplejelovens betingelser for aflytning af disse tre agtede borgere på dette grundlag, får stå hen. Det understreger behovet for øget garanti, således som denne søges tilvejebragt ved nærværende forslags stk. 1 og 2. Men en kendsgerning er, at ingen af de tre nogen sinde har fået meddelelse om aflytningen i henhold til den gældende § 787, stk. 6. En sådan efterfølgende meddelelse kunne ikke med mindste begrundelse hævdes at ville »skade undersøgelsen«. Altså må man have fundet, at »omstændighederne i øvrigt taler herimod« (bilag 3). Dette eksempel viser, at den gældende bestemmelse udfortolkes, så den er ganske hul. Derfor er den i nærværende forslag skærpet betydeligt.

Det har i diskussionen (se Gammeltoft-Hansen, side 319) været anført, at selv om det aktuelle indgreb har vist sig resultatløst, kan senere tilsvarende indgreb være nærliggende i forbindelse med mistanke om ny kriminalitet, hvorfor den mistænkte ikke ubetinget bør have meddelelse om et resultatløst indgreb. Det er en argumentation, som mere eller mindre erkendt ligger bag store dele af retsplejediskussionen. Men den er ikke så selvindlysende, som den måske umiddelbart tager sig ud. Den prioriterer afsløringen fremfor forebyggelsen. Vi er ikke enige i en sådan prioritering, og når denne tvivlsomme prioritering endda sker på bekostning af fundamentale frihedsrettigheder og åbner mulighed for at undergrave de opstillede kontrolforanstaltninger, som det her er tilfældet, bliver den helt uacceptabel.